

- законність. Контрольні органи зобов’язані діяти на основі спеціального закону про систему контролю і контрольної влади з дотриманням законодавства України;
- відповідальність. Контрольні органи повинні гарантувати надійність наданої ними інформації і нести відповідальність за подання недостовірної інформації;
- при здійсненні контролю необхідно дотримання принципу систематичності, регулярності. Це вносить певний порядок і дисципліну в роботу як того, кого контролюють, так і того, хто здійснює цей контроль. Крім того, систематичний контроль дає можливість краще орієнтуватися в конкретній галузі управління і постійно аналізувати стан справ, а також виявляти недоліки в контрольній діяльності, відшукувати резерви чи запобігати різним наслідкам. Принцип регулярності контролю стимулює саму контрольну діяльність щодо підвищення ефективності й позитивного впливу на досягнення результату. Створюючи сильну дієздатну державу, не слід забувати про її основне призначення — надійно захищати інтереси і права людини. Для цього необхідно сформувати відповідний механізм, який би створював умови реалізації, способи захисту цих прав і сприяв би подальшому їх здійсненню.

### **КОЛОМІЄЦЬ О. В.**

Міжнародний гуманітарний університет,  
аспірант кафедри теорії та історії держави і права

## **ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ МИТНОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ**

Функціонування сучасної держави визначається тим, які принципи й напрями діяльності визначають її соціальну сутність у конкретному суспільстві. Незважаючи на те, що теорія функцій сучасної держави є доволі популярним напрямом загальнотеоретичних юридичних досліджень, слід звернути увагу на те, що визначення цього поняття не завжди відповідає реаліям державного життя. Вважаємо, що функції сучасної держави слід розуміти як конкретизовані, інституційно та нормативно оформлені напрями діяльності держави в ключових сферах життя суспільства. До таких ключових сфер можна віднести, на нашу думку, такі: економічна, соціальна, правова, зовнішньополітична, культурна, екологічна тощо. В межах реалізації діяльності в цих сферах знаходять своє вираження конкретні функції, здійснювані у відповідній формі. У рамках кожної сфери діяльності держави знаходять своє вираження її конкретні функції. Зокрема, діяльність держави в економічній

сфері передбачає реалізацію таких функцій як бюджетна, антимонопольна, податкова, митна тощо.

Таким чином, функції держави завжди є конкретними напрямками діяльності держави, що дозволяє зняти поширене теоретичне протиріччя, коли функціями називають несумісні за масштабами явища (наприклад, економічна функція та функція реалізації антидемпінгових заходів). Якраз діяльнісний підхід дає змогу розглядати окремі інституційно відокремлені та нормативно оформлені напрямки діяльності держави як її функції. З цієї точки зору формування митної функції має зумовлюватися не лише наявністю спеціалізованої системи органів та її нормативно-правовою інституціоналізацією, але й тим, що реалізація митної функції безпосереднім чином пов'язана з митною справою.

Важливо підкреслити, що саме через поняття митної справи держави та предмета митної справи дискусії переходять до проблеми формування «державних митних функцій», «митних функцій публічної влади» тощо. Одна з головних проблем, яка постає при теоретичному обґрунтуванні митної функції держави, полягає в тому, що сьогодні тривають дискусії щодо того, чи може митна справа здійснюватися лише державними органами, чи також є сферою діяльності недержавних суб'єктів.

Видається, що саме в цьому контексті слід розглядати співвідношення між поняттями «митна справа» та «митна функція держави». Справедливими є зауваження, що митна справа є сферою публічною, а не державною. Тут можна навести слова Ю. О. Тихомирова, який пише, що сьогодні поняття публічності в суспільстві має бути осмислене по-новому, без зведення його до забезпечення лише державних інтересів і з розумінням під цим загальних інтересів людей як різного роду угруповань, об'єднань (у тому числі й територіальних колективів самоорганізації, саморегулювання й самоврядування) (Тихомиров Ю. А. Публичное право. — М., 1995. — С. 3—33). Те, що здійснення митної справи виходить за межі функціонування винятково структури митних органів підтверджує той факт, що митні брокери, як правило, представлені недержавними структурами.

З теоретичної точки зору зміст митної функції сучасної держави становить митна справа, а її форма виражається у структурній організації митних органів (інституційний аспект форми) та засадах митної політики (нормативно-правовий аспект форми). Митна справа може бути визначена з точки зору трьох основних підходів: політичного, управлінського та діяльнісного.

З точки зору політичного підходу митна справа розуміється як сукупність різноманітних засобів впровадження митної політики, що забезпечують економічну охорону кордонів держави. Але своєю чергою митна політика не є тотожною митній справі, оскільки здійснюється і за її межами у тому числі. При цьому митна справа має внутрішній (захист вітчизняного товаровиробника, національної економіки в цілому)

та зовнішній (створення найбільш сприятливих умов для участі в міжнародному торгово-економічному обігу) аспекти (Сандровский К. К. Международное таможенное право. — К., 2000. — С. 7–9).

Для управлінського підходу характерним є розгляд митної справи як функції управління, що полягає в аналізі об'єктивної і достовірної інформації щодо ситуації у відповідній сфері зовнішньоекономічної діяльності, перевірки стану виконання управлінських рішень, покладених завдань та установлених нормативних приписів, нагляді за дотриманням норм і встановлених стандартів при переміщенні громадянами та юридичними особами товарів та предметів через митний кордон країни (Гребельник О. П. Митна справа. — К., 2010. — С. 12).

З позицій діяльнісного підходу митна справа має два основних вирази — теоретичний та практичний (Карамбович І. М. Теорія митної справи: вихідні засади аналізу // Економіка та держава. — 2006. — № 1. — С. 24). На практичному рівні ми маємо справу з конкретною предметною діяльністю митних органів, у той час як теоретичний рівень митної справи передбачає відображення практичної діяльності в логічних конструкціях та зв'язках, тобто у категоріях митної справи. При цьому важливо констатувати, що митна справа є первинною структурою, у той час як митна політика — вторинною. Це зумовлюється тим, що митна справа є особливим видом професійної діяльності, а митна політика — це один з етапів теоретико-політичного осмислення цієї діяльності.

Між тим слід підкреслити, що митна справа є не логічною передумовою митної функції сучасної держави, а її змістовною передумовою. Це означає, що за допомогою митної справи знаходить своє вираження державна митна політика як стратегічна система нормативно-правових засад переміщення через митний кордон товарів з метою захисту економічних інтересів держави.

Це дозволяє стверджувати, що існування митної справи слід розглядати як фундаментальну підставу для виокремлення особливої функції держави — митної. При цьому вона має розумітися як нормативно та інституційно відокремлений напрям діяльності держави, що виражається у створенні та реалізації нормативно-правових засад переміщення товарів через митний кордон та контроль за їх виконанням з метою забезпечення економічних інтересів держави. Слід підкреслити, що існування митної функції як окремого напрямку діяльності держави є необхідною складовою реалізації суспільних інтересів в економічній сфері.